

LAKIALOITE 110/2010 vp

Pakkokeinolaki

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Tämä on rinnakkaislakialoite hallituksen esitykselle HE 222/2010 vp esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännön uudistamiseksi. Aloitteessa esitetään, että hallituksen esityksestä poiketen tuomioistuin päättäisi erityisen kotietsinnän suorittamisen ja etsintäasiamiehen määräämisen lisäksi myös yleisestä kotietsinnästä. Paikanetsinnästä päättäisi hallituksen esittämien tavoin pi-

dättämiseen oikeutettu virkamies. Kiireellisissä tilanteissa, esimerkiksi pakenevan kiinnisaamiseksi, poliisi voisi päättää kotietsinnästä. Aloitteessa esitetään lisäksi, että pakkokeinolaissa säädettäisiin mahdollisuudesta saattaa kotietsintää koskeva päätös tuomioistuimen tutkittavaksi sekä muutoksenhausta yleistä ja erityistä kotietsintää koskevaan päätökseen.

PERUSTELUT

Hallituksen esityksessä on päädytty sille kannalle, että poliisi päättäisi jatkossakin kotietsinnästä asuntoihin. Suomessa kotietsintöjä tehdään paljon, ja voidaankin kysyä, onko Suomessa kodin koskemattomuuden arvostus liian matala. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytäntö huomioon ottaen olisi tarpeen säätää kotietsinnästä päättäminen tuomioistuimen tai syyttäjän tehtäväksi. Jotta perustuslain 10 §:ssä turvattu kotirauhansuoja voitaisiin sovittaa hyväksyttävällä tavalla yhteen pakkokeinolain yleistä kotietsintää koskevien säännösten kanssa, tulisi yleisestä kotietsinnästä päättäminen säätää tuomioistuimen tehtäväksi sen lisäksi, että tuomioistuin päättää erityisestä kotietsinnästä ja etsintäasiamiehen määräämisestä. Kotirauhan suojaamia paikkoja ovat asunnot, lomiasunnot ja muut asumiseen tarkoitettut tilat, ku-

ten hotellihuoneet, teltat, asuntovaunut ja asuttavat alukset, sekä asuintalojen porraskäytävät ja asukkaiden yksityisaluetta olevat pihat niihin välittömästi liittyvine rakennuksineen.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin edellyttää lisäksi, että kotietsinnän laillisuus tulee voida saattaa tuomioistuimen arvioitavaksi vähintäänkin jälkikäteen. Tällainen säännös tulee sisällyttää pakkokeinolakiin. Kotietsinnässä ei aina tehdä takavarikkoa, joten takavarikon osalle säädetyt oikeussuojakeinot eivät kata kotietsintää. Kotietsinnän laillisuus tulee voida käsitellä erillisessä menettelyssä siten, ettei sen käsitteleminen aina edellytä erillisen vahingonkorvauskanteen nostamista.

Hallituksen esityksessä ei kotietsinnän osalta mahdollisteta minkäänlaista muutoksenhakua etsinnän kohteelle. Tätä voidaan arvostella, kos-

ka lopulliset päätökset tehtäisiin silloin aina ai-noastaan poliisin esittämillä tiedoilla. Jos nämä tiedot ovat olleet puutteellisia tai virheellisiä, ei etsinnän kohteella ole missään vaiheessa mah-dollisuutta saada tuomioistuimen arvioitavaksi omaa kantaansa etsinnän puuttuvista edellytyk-sistä.

Oikeusministeriö on asettanut toimikunnan uudistamaan todistelua koskevaa lainsäädäntöä. Todistelua koskevat säännökset ovat osittain

vanhentuneet ja ne tulee kiireellisesti saattaa ajan tasalle muun muassa siten, että myös avo-puolisoilla ja niin sanottujen uusperheiden jäse-nillä on oikeus kieltäytyä todistamasta toistensa rikosasioissa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan la-kiehdotuksen:

Pakkokeinolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1—7 luku
(Kuten HE)

8 luku

Etsintä

Paikkaan kohdistuva etsintä

1—14 §
(Kuten HE)

15 §

Paikkaan kohdistuvasta etsinnästä päättäminen

Paikanetsinnästä päättää pidättämiseen oikeu-tettu virkamies. Yleisestä kotietsinnästä, erityi-sestä kotietsinnästä ja etsintäasiamiehen mää-räämisestä päättää tuomioistuin.

Jos yleisessä kotietsinnässä tai paikanetsin-nässä ilmenee, että etsintä kohdistuu 1 §:n 3 mo-mentissa tarkoitettuun tietoon, tai jos erityinen kotietsintä on välttämätöntä toimittaa kiireelli-sesti, virallinen syyttäjä päättää erityisen kotiet-sinnän toimittamisesta ja etsintäasiamiehen määräämisestä.

Pidättämiseen oikeutettu virkamies saa päät-tää yleisen kotietsinnän toimittamisesta ja polii-simies paikanetsinnän ja yleisen kotietsinnän toimittamisesta ilman virallisen syyttäjän tai

tuomioistuimen päätöstä henkilön löytämiseksi tai sellaisen esineen takavarikoimiseksi, jota on voitu seurata tai jäljittää rikoksen tekemisestä verekseltään, tai kun etsinnän välitön toimitta-minen on asian kiireellisyyden vuoksi välttämä-töntä.

16 §
(Kuten HE)

17 §

Yleistä kotietsintää ja erityistä kotietsintää kos-keva tuomioistuinkäsittely

Yleisestä kotietsinnästä ja erityisestä kotiet-sinnästä päättää syyteasiassa toimivaltainen tuo-mioistuin. Ennen syytteen nostamista etsinnästä saa päättää myös se käräjäoikeus, jonka tuomio-piirissä etsinnän kohteena oleva paikka sijait-see. Asiaa käsittelevä käräjäoikeus on päätösval-tainen myös, kun siinä on yksi puheenjohtaja.

Yleisestä kotietsintää ja erityistä kotietsintää koskevan vaatimuksen esittää pidättämiseen oi-keutettu virkamies. Vaatimus on otettava tuo-mioistuimessa käsiteltäväksi viipymättä vaati-muksen tehneen tai hänen määräämänsä asiaan perehtyneen virkamiehen läsnä ollessa. Käsitte-ly voidaan myös toteuttaa käyttäen videoneuvot-telua tai muuta soveltuvaa teknistä tiedonväli-

tystapaa, jossa käsittelyyn osallistuvilla on puhe- ja näköyhteys keskenään. Asia ratkaistaan kuulematta henkilöä, jonka luona yleinen kotietsintä tai erityinen kotietsintä toimitettaisiin.

(3 mom. *poist.*)

18 § (*Uusi*)

Kotietsinnän saattaminen tuomioistuimen tutkitavaksi

Sen vaatimuksesta, jota asia koskee, tuomioistuimen on päätettävä, onko pidättämiseen oikeutetun virkamiehen tekemälle etsintäpäätökselle ollut lailliset edellytykset.

Asian käsittelemisestä tuomioistuimessa on soveltuvin osin voimassa, mitä takavarikon osalta tämän lain 7 luvun 15 ja 22 §:ssä säädetään.

19 § (*Uusi*)

Muutoksenhaku

Yleistä kotietsintää ja erityistä kotietsintää koskevasta päätöksestä saa valittaa erikseen. Valitus ei estä etsinnän suorittamista.

Pidättämiseen oikeutettu virkamies saa ilman määräaikaa kannella päätöksestä. Kantelu on käsiteltävä kiireellisenä.

20—35 §
(Kuten HE:n 18—33 §)

9—11 luku
(Kuten HE)

Helsingissä 18 päivänä marraskuuta 2010

Ilkka Kantola /sd
Raimo Piirainen /sd
Krista Kiuru /sd

Tero Rönni /sd
Jacob Söderman /sd